

[Ebba Strange]

Ministeren havde ønsket, at der skulle fremlægges et helhedssyn på uddannelserne, og at vi på baggrund af det skulle foretage en vurdering af uddannelsernes rolle i samfundsudviklingen. Det er selvfølgelig en ædel hensigt at have, men jeg synes, det er svært, fordi verden omkring os ser ud, som den gør. Jeg skal imidlertid prøve, og jeg skal gøre det dels ved at sige noget generelt om U 90, dels ved at gå lidt nærmere ind på nogle af de punkter, som ministeren selv trækker frem i den redegørelse, hun har givet folketingset.

Jeg må starte med at konstatere, at U 90 kommer på vores bord på et tidspunkt, hvor de seneste års erfaringer viser os, at når et kapitalistisk samfund ryger ud i en økonomisk krise, går det ud over uddannelserne. Det er den barske baggrund, vi skal diskutere U 90 på, og det sker efter dette folketings beslutninger. Det er sket siden 1974, og så kan man stå og bruge meget store og dyre højskolefilosofiske ord om, hvor vidunderlig uddannelse er, men sådan er virkeligheden.

Det skal stå helt klart, at socialistisk folkeparti synes, at det er dårlig politik. Vores ordfører var inde på det, da vi her i salen for et par dage siden debatterede de store offentlige investeringer. Vores syn på disse ting er – og det er der også nogle i U 90 der mener – at netop i en situation, hvor vi har økonomisk krise i Danmark, er det vigtigt at satse investeringer på uddannelser og især over for de grupper i befolkningen, der i dag har de dårligste uddannelsesmuligheder.

En anden ting, jeg har lyst til at sige principielt, er, at så længe vi i dette samfund – og det er jo det, der karakteriserer kapitalismen – lader den private dynamik dirigere hele vores erhvervsliv og hele vores arbejdsliv, er det naturligvis umuligt at lave en statslig planlægning for uddannelse, der kan holde. For uanset hvilket samfund vi lever i, om det er mere eller mindre primitivt, om det er socialistisk eller kapitalistisk, har uddannelse først og fremmest til formål at sørge for, at der er tilstrækkelig og tilstrækkeligt velkvalificeret arbejdskraft til rådighed for det erhvervsliv, der findes. Derfor er der ingen overensstemmelse, når det er det private erhvervsliv, der dirigerer kvalifikationerne og afgør, hvor meget arbejdskraft det har brug for, om det har brug for de 200.000, der i dag går ledige, eller det ikke har, mens det overlades til det offentlige at dirigere uddan-

nelserne. Det er også derfor, prognoserne går i stykker. De prognoser, der blev lavet i 1960erne, har jo ikke holdt ind i 1970erne.

Dette er det vigtigt at påpege, også over for en socialdemokratisk undervisningsminister, for jeg har sådan set indtryk af, at hun troede, at med U 90 kunne vi nok alle sammen blive enige om, hvad vi nu skulle lave for fremtiden. Men det viser denne debat fremfor noget, at det kan vi selvfølgelig ikke, for uddannelsesplanlægning er i høj grad politik, og det er partipolitik. Hvis man har en politisk grundfilosofi, er det klart, at den må også danne udgangspunktet for éns uddannelsespolitik, og modsat det, nogle af de borgerlige debattører, vi hidtil har hørt, mener – de har skældt U 90 ud for at være lavet af ministerens svorne væbnere – synes jeg netop, at U 90 bærer meget stærkt præg af det, den er, nemlig et kompromis mellem forskellige politiske standpunkter, af en embedsmandstendens til at fly konflikter, fordi man ikke må tage politiske standpunkter. Den gør et forsøg på at finde frem til nogle generelle betragtninger, og de fremsættes så som almene og som dækkende den store, brede befolknings mening.

F. eks. bygger fremtidsbeskrivelserne i høj grad på en fremskrivning af den nuværende situation, og herved kommer værket til at minde mig lidt om PP II. Vi ved jo alle, at den vist egentlig ikke duede til ret meget, fordi økonomien kom og slog tingene i stykker, men betragtningerne er altså for socialdemokratiske for nogle, og så må man have haft svært ved at måle det politiske klima i U 90, hvis man har troet, at man har fundet en gylden middelvej.

I U 90 erkender man de økonomiske forskelle, der er i Danmark mellem 1960erne og 1970erne og forventelig også 1980erne, men man tager ikke klart konsekvenserne af, at ændringerne i det økonomiske klima følges af ændringer i det politiske klima. Tag f. eks. lighedsfilosofien, som næsten alle ordførere har været inde på. På side 193 er der gjort et forsøg på at beskrive en mere lighedspræget uddannelsespolitik. Forfatterens udgangspunkt er – jeg citerer: »Et af de fundamentale mål for uddannelsespolitikken er at opnå større lighed . . .«. Men det er jo ikke sandt. Det har vi hørt i dag fra alle de borgerlige ordførere. Det er nogles mål. Det er mit mål bl. a., hvis man overhovedet kunne bruge